

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

КОЗАР НАТАЛЯ ІГОРІВНА

УДК 657.4

**ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ І
ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
ДІЯЛЬНОСТІ, НА ПРИКЛАДІ ТОВ «БУЧАЧАГРОХЛІБПРОМ»**

Спеціальність 08.03050901 – облік і аудит

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дипломної магістерської роботи
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Тернопіль – 2017

Дипломною магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі бухгалтерського обліку та аудиту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України.

Керівник: кандидат економічних наук, доцент,
Білоус Ольга Степанівна,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент
Кареліна Олена Володимирівна,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри економічної кібернетики

Захист дипломної магістерської роботи відбудеться __ лютого 2017р. о __ год. на засіданні Державної екзаменаційної комісії № ____ Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України за адресою: 46008, м. Тернопіль, Танцорова, 2, ауд. 24.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблеми обліку розрахункових операцій в умовах реформування економіки набувають особливої актуальності в зв'язку з потребою отримання інвесторами та іншими зацікавленими користувачами точної і достовірної інформації про стан і ефективність використання грошових коштів, поточної дебіторської та кредиторської заборгованості. Система їх обліку, яка склалася, не задовольняє вимоги ринку, умови функціонування значно розширюють коло операцій, що проводяться за розрахунками: купівля-продаж, страхування, приватизація, реалізація інвестиційних проектів.

Вивчення опублікованих наукових праць і діюча практика господарської діяльності підприємств свідчать про те, що в бухгалтерському обліку, аналізі та контролі ефективності розрахунків підприємства є цілий ряд принципово важливих проблем, які потребують нових досліджень.

Дослідження теоретичних положень та діючої практики бухгалтерського обліку грошових коштів та поточної дебіторської заборгованості дозволило визначити ряд невирішених проблем, які гальмують процес управління виробництвом. Серед них єдність економічної та бухгалтерської термінології, принципи оцінки розрахунків, підвищення аналітичності та інформативності первинних документів з їх обліку.

Проблеми обліку досліджувати такі відомі вчені, як О.М. Петрук, Я.В. Соколов, М.С. Пушкар, Н.В. Тарасенко. Вони зробили великий внесок в розробку теоретичних основ і методологічних підходів до проблеми обліку розрахункових операцій і їх використання.

Також особливо актуальним є дослідження проблеми аналізу та аудиту оборотних активів.

Актуальність проблеми, недостатній ступінь її дослідження стосовно сучасних потреб економіки, наявність багатьох дискусійних питань зумовили вибір теми, визначили її логіку і мету дослідження.

Мета і задачі дослідження. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій з удосконалення організації обліку розрахункових операцій на підприємствах.

Для досягнення цієї мети в роботі поставлені і розв'язані такі завдання:

- здійснити оцінку розрахункових операцій на прикладі конкретного підприємства;
- з'ясувати економічну сутність розрахунків та їх роль на підприємстві;
- визначити основні носії інформації з обліку розрахункових операцій;
- конкретизувати принципи ведення як аналітичного, так і синтетичного обліку розрахунків підприємства;
- виявити основні методи проведення аудиту операцій за розрахунками; проаналізувати склад, структуру та джерела формування розрахункових операцій.

Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретичні і практичні напрямки покращення обліку розрахунків та можливості використання облікової інформації в умовах розвитку ринкових відносин.

Об'єктом дослідження є господарські операції та процеси з організації обліку розрахункових операцій на ТзОВ «Бучачагрохлібпром».

Методика дослідження. Дослідження ґрунтуються на використанні основних положень системного підходу, сучасної теорії фінансів, менеджменту, економіко-математичних і статистичних методів аналізу. При проведенні дослідження були використані такі методи: структурно-логічний та семантичний аналіз (для уточнення й упорядкування термінології в понятійному апараті управління розрахунками), методи бухгалтерського й управлінського обліку (при розробці класифікації витрат на управління), метод порівняльного аналізу (при дослідженні моделей управління розрахунковими операціями), методи горизонтального й вертикального аналізу (при обґрунтуванні стану управління розрахунків на вітчизняних підприємствах). Обробка інформації здійснювалась за допомогою ПЕОМ.

Інформаційна база дослідження. Правові та нормативні акти Верховної ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, монографічна і спеціальна література, статистичні матеріали.

Обсяг і структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу шести розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний

обсяг роботи – 126 сторінок комп'ютерного тексту, вона містить 23 таблиці, 8 рисунків, 5 формул, 6 додатків, список використаних джерел із 84 найменувань.

Практичне значення одержаних результатів. Практична цінність дослідження полягає в розробці рекомендацій по впровадженню більш досконалої методики обліку розрахунків, що буде сприяти раціональному і ефективному їх використанню та більш точному визначенню результатів фінансово-господарської діяльності.

Пропозиції та рекомендації, наведені в роботі, сприятимуть подальшому удосконаленню бухгалтерського обліку за розрахунковими операціями, підвищенню його аналітичності, оперативності, зниженню трудомісткості облікових робіт; дозволять вчасно формувати необхідну для різноманітних користувачів інформацію.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи управління розрахунковими операціями на підприємстві» розглянуто економічну суть розрахункових операцій та їх роль на підприємстві, досліджено теоретичні основи організації та методики обліку розрахункових операцій, проведено економіко правовий аналіз та огляд нормативної бази.

У другому розділі «Проблеми методики обліку розрахункових операцій» досліджено основи документування розрахункових операцій, та описано ведення аналітичного та синтетичного обліку за розрахунковими операціями.

У третьому розділі «Організаційні аспекти аналізу та аудиту розрахункових операцій» проведено оцінку механізму управління розрахунками підприємства та методи їх аналізу, досліджено методику аудиту розрахункових операцій.

У четвертому розділі «Методика аналізу розрахункових операцій на ТОВ «Бучачагрохлібпром»» зроблено аналіз складу та структури розрахунків підприємства, та проведено аналіз джерел формування розрахункових операцій.

У п'ятому розділі «Обґрунтування ефективності використання

розрахункових операцій на ТОВ «Бучачагрохлібпром»» подано аналіз основних показників ефективності використання розрахунків на підприємстві, проведено оцінку ефективності діяльності ТОВ «Бучачагрохлібпром»

У шостому розділі «Охорона праці та цивільний захист» розкрито сутність системи управління охороною праці на підприємстві та наведено шляхи її покращення. Досліджено способи підвищення стійкості підприємства в умовах воєнного часу.

ВИСНОВКИ

У процесі купівлі-продажу продукції, товарів, надання послуг, а також виконання різного роду зобов'язань у грошовій формі відбуваються різноманітні розрахункові операції. Грошові розрахунки можуть набирати як готівкової, так і безготівкової форми. Безготівковим грошовим розрахункам віддають перевагу, тому що за їх використання досягають значної економії витрат на їх здійснення.

Бухгалтерський облік розрахункових операцій на ТОВ «Бучачагрохлібпром» являє собою упорядковану систему збору, реєстрації та узагальнення інформації в грошовому вираженні про майно, зобов'язання організацій і їхньому русі шляхом суцільного, безупинного і документального обліку всіх господарських операцій. Об'єктами бухгалтерського обліку є майно ТОВ «Бучачагрохлібпром» його зобов'язання і господарські операції стосовно розрахунків з постачальниками і підрядчиками, здійснювані в процесі діяльності.

Наведені дані по ТОВ «Бучачагрохлібпром» дозволяють дійти двозначного висновку, що за проаналізовані 3 роки (2013-2015рр) загальна сума дебіторської заборгованості підприємства збільшилася на 32911 тис. грн. З однієї сторони це добре, враховуючи той факт, що це сільськогосподарське підприємство, і продукція яку воно виготовляє потребує швидкої реалізації. Та з іншого боку така стратегія може призвести до втрат, так як існує ризик перетворення дебіторської заборгованості в безнадійну, і тоді виготовлена

продукція не окупиться а витрати перетворюються в непокриту збитки. Щоб такого не допустити підприємству необхідно взяти на контроль своїх покупців.

Аналізуючи стан кредиторської заборгованості на підприємстві «Бучачагрохлібпром» можна зробити наступні висновки: протягом проаналізованого періоду розрахунки з постачальниками постійно зростали: в 2014 році на 6282 тис. грн., до 2013 року, та на 14684 тис. грн. в 2015 році відповідно до 2014 року, що становило 40,86% всього розділу поточних зобов'язань. В цілому за період з 2013 року по 2015 рік заборгованість зросла на 20966 тис. грн. Така тенденція може вказувати на те, що підприємство залучило більше постачальників для того щоб розширити виробництво, виготовляти більше продукції та збільшувати прибутки що є одним із основних завдань діяльності. Але підприємству потрібно слідкувати за тим, щоб своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Оскільки за несвоєчасні розрахунки вони мають сплачувати штрафи і неустойки. А також існує ризик переходу поточної кредиторської заборгованості до невиправданої.

Для поліпшення стану розрахунків з кредиторами важливе значення має дотримання розрахунково-платіжної дисципліни, вироблення на основі даних облікової і аналітичної інформації таких управлінських впливів, які сприяють оптимізації обсягу та структури заборгованості, недопущенню виникнення невиправданих боргів, прискоренню оборотності коштів, вкладених у розрахунки.

Головним із шляхів покращення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів підприємства - явних та прихованих.

Удосконалення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок:

- збільшення виручки від реалізації;
- продажу частини основних фондів;
- рефінансування дебіторської заборгованості.

Корисним для підприємства може бути мобілізація прихованих резервів, а саме частина капіталу, що не відображена в балансі. Розмір прихованих

резервів на активному боці балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю. Виявлення та мобілізація прихованих резервів відбувається на основі наступних методів.

Ще одним напрямом покращення фінансового стану є його прогнозування і моніторинг, оскільки, щоб грамотно керувати виробництвом, активно впливати на формування показників господарської і фінансової діяльності, необхідно постійно використовувати дані про його стан, а також зміни, які в ньому відбуваються.

АНОТАЦІЯ

Козар Н. І. «Облік, аналіз та аудит розрахункових операцій і визначення їх впливу на фінансові результати діяльності (на прикладі ТОВ «Бучачагрохлібпром») – Рукопис.

Спеціальність 8.03050901 – Облік і аудит. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2017.

Комплексна кваліфікаційна робота містить теоретичне обґрунтування економічної сутності розрахункових операцій, критичну оцінку різних підходів та поглядів автора до визначення їх класифікації та оцінки. Визначено основні завдання і роль обліку, аудиту та аналізу складових елементів розрахунків підприємства.

У дипломній роботі досліджено еволюцію поглядів науковців на визначення поняття основних елементів розрахункових операцій. Запропоновано шляхи удосконалення обліку розрахунків, визначено основні принципи використання моделі стратегічного управління розрахунковими операціями, проведено оцінку механізму управління такими операціями. Визначено роль та значення здійснення контролю за наявністю та рухом розрахунків підприємства, а також запропонована удосконалена методика його здійснення. Здійснений автором аналіз основних показників розрахункових операцій та проведення їх оцінки підтверджує висновок про доцільність зростання ефективності їх використання. Всі рекомендації підтвержені

розрахунками з використанням фактичних даних досліджуваного підприємства.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, грошові кошти, кредиторська заборгованість, оцінка ефективності розрахункових операцій, аудит розрахунків підприємства.

ANNOTATION

N.I. Kozar «Accountancy, analysis and audit of payment transactions and determination of their influence on the financial results of the activity (on the example of TOV (a limited liability company) «Buchachagrokhlibprom»)» – Typescript.

Major 8.03050901 – Accountancy and audit. – Ternopil National Technical University named after Ivan Puliuy. – Ternopil, 2017.

The complex qualification work contains theoretical grounds of economical gist of payment transactions, the critical assessment of different approaches and the author's points of view on the definition of their classification and assessment. It was stated the main tasks and role of accountancy, audit and analysis of components of the company payments.

In the diploma work the research was done on the evolution of scientists' opinions on the definition of the main components of payment transactions. It was offered the ways of payments' accountancy improving, it was also defined the main principles of the usage of a strategic management of payment transactions' model. It was stated the role and meaning of controlling of existence and movement of company payments, it was also offered the improved methods of its carrying out.

The analysis of the main components of payment transactions and their assessment made by the author confirms the conclusion about reasonability in effectiveness increasing of their usage. All the recommendations were proved by means of the factual data of the company on which the research was done.

Key words: accounts receivable, money resources, accounts payable, assessment of payment transactions effectiveness, audit of company payments.